

Čtyři stavy a dvě věty

Rudolf Steiner

Dvěma větami lze shrnout, čeho je třeba, aby bylo možné pracovat proti materialismu, který má své oprávnění. Svět bude v pátém poatlant-ském údobí v budoucnu ještě více prostoupen industriálním a komerčním živlem; musí tu však být protipól: musí tu být lidé, kteří na základě porozumění pracují na protilehlé straně. Co totiž chtějí ona okultní bratrstva? Ona okultní bratrstva nepracují z nějakého zvláštního britského vlastenectví, nýbrž v konečném důsledku chtějí celou Zemi postavit pod nadvládu pouhého materialismu. A jelikož v souladu se zákony pátého poatlantského údobí jsou k tomu jisté části britského národa jako nositelé duše vědomé nejpůsobilejší, chtějí pomocí šedé magie dosáhnout toho, aby tyto způsobilé části použila jako podporovatele materialismu. To je to podstatné. Ví-li někdo, jaké impulzy se uplatňují ve světovém dění, může je řídit. Žádné jiné části obyvatelstva se nikdy nedají stejným způsobem použít jako materiál k přeměně celé Země v materialistickou oblast, žádný jiný národ, žádná jiná část národa. Proto musí této části národa stoupnout na šíji a zbavit ji veškerého spirituálního úsilí, které přirozeně žije v každém člověku a které v každém člověku žije stejně. Ale protože je karma taková, že tady působí zvláště duše vědomá, vyhledávají si tato okultní bratrstva právě části britského národního charakteru. A na čem jim záleží, je to, aby po celém světě vyslala vlnu materialismu a z fyzické pláně učinila vševládnoucí princip. A o duchovním světě ať se mluví jen tak, jak to vyplyne z toho, co je zjevné na fyzické pláni.

Proti tomu musí stát úsilí těch, kdo rozumí nutnosti spiritualismu na Zemi. A budete -li z tohoto hlediska sledovat, co se zde vzpírá, můžete to shrnout do dvou vět. První je ta, kterou dobře znáte, která však zatím plně nepromlouvá z lidských srdcí a z duší: „Moje království není z tohoto světa.“ Dnes již není čas na to, abych vám vysvětlil, nakolik uplatňování slov „Moje království není z tohoto světa“ souvisí s péčí o to obecně lidské; nikoli o to německé, nýbrž o to, co je obecně lidské. [Starý] Ind rozlišoval čtyři kasty, starý Řek čtyři stavy, které se postupně vytvářely ve druhém, třetím, čtvrtém poatlantském údobí; v pátém poatlantském údobí se musí vytvořit čtvrtý stav, stav života obce, stav toho obecně lidského. Ne všichni mohou být kněžími, avšak kněžský stav může usilovat o moc, o panství. Vidíme ho ve třetím poatlantském údobí, vidíme ho znovu ožívat v hierarchicko-teokraticko-románské síle. Druhou kastu, kastu královskou v řecko-římském živlu, vidíme opět ožívat ve druhém poatlantském živlu, kde je zvláště aktivní diplomaticko- -politický princip; neboť republikánství je ve Francii jen protějškem, tak jako všechno ukazuje svůj protějšek. V lastnímu francouzskému státnímu charakteru odpovídá jen monarchický princip, proto také nyní existuje republika jen co do slova; ve skutečnosti panuje král, který je jen náhodou advokátem, jenž dříve vedl rumunské procesy. Na slovech však nezáleží, záleží na věci [samotné]. Právě to je tak zlé na naší dnešní době, že se lidé tak snadno nechají omámit slovy. Když někoho nazveme prezidentem, tak to kvůli tomu ještě není prezident, nýbrž záleží na tom, jaké jsou reálné poměry.

Třetím stavem je, jak známo, industriální, komerční živl v Egyptě a Řecku. Tento živl se nově rozmáhá v britské říši, musí však ještě panovat nad čtvrtým živlem, kterým teprve je to obecně lidské. Je zajímavé pozorovat to nejprve na jednom jednotlivém jevu. Musíme skutečně dokázat nahlédnout do poměrů, chceme-li porozumět světu. Zcela kuriózní to je, když si položíme otázku: Kde se vlastně socialistická teorie objevila v nejdůvtipnější podobě? - Mezi německými socialisty, zcela v souladu s principem, který jsem charakterizoval, že posláním Němce je vždycky čistě rozpracovat pojmy. A tak Němci čistě rozpracovali pojmy dokonce i pro socialismus, jenomže německá socialistická myšlenka se na německé poměry hodí jako pěst na oko. Nic z německých sociálních poměrů se nehodí na německou

socialistickou teorii! Proto je zcela pochopitelné, že poté co jsem nějaký čas učil v socialistické škole, jsem z ní byl nakonec vykázan, protože jsem říkal, že smyslu socialismu nutně odpovídá rozvinutí učení o svobodě. - Od vůdce sociálních demokratů se mi tenkrát dostalo námitky: Na svobodě nezáleží; záleží na rozumném nátlaku! - Socialistická teorie se nehodí na sociální poměry, to znamená, že sociální teorii je třeba vyvinout z evoluce lidstva. Z ní vyvíjí své tři velké principy:

Zaprvé princip materialistického pojetí dějin, zadruhé princip nadhodnoty, zatřetí princip třídního boje.

Tyto tři teorie jsou důkladně rozpracované, neodpovídají však německým, zato však úžasně britským poměrům. Tady byly také studovány, tady byl Marx, který to rozpracoval jako první, tady byl Engels, tady byl Bernstein. Z toho vzešli, na to se hodí, protože se opírají - vezměme si třetí princip - o třídní boj. Ten však v podstatě panuje v britské duši, pomyslete na Cromwella. A studujeme-li vše, co v podobě impulzů panuje od doby Cromwella v britské duši, získáme materiál pro třetí princip, pro třídní boj. Od vynálezu spřádacího stroje a zavedení onoho druhu sociálního života, který nastoupil v důsledku spřádacího stroje, vládne v britské říši to, co vplynulo do teorie nadhodnoty. A materialistické pojetí dějin není v podstatě nic jiného než pedantsko-německy přeložené Buckleho pojetí dějin, například jeho *Dějiny civilizace*. Jenže jsou v něm podány tak, jak se věci podávají v britské kultuře, podle zásady nikdy nejtít do důsledků. Vždyť ani Darwin nešel do důsledků, ale jistým způsobem se omezil, zatímco Karel Marx tu věc striktně, bez jakýchkoli ohledů - chcete-li: němec-ko-pedantsky - přeformoval v materialistické pojetí dějin. Je zajímavé, že pro ono obecně lidské, představující čtvrtou kastu či třídu, která již nemůže usilovat o nadvládu - neboť pod ní již není nic, co by bylo možné ovládat, a lze jen vytvářet vztah od člověka k člověku - žádná teorie vytvořena nebyla. Ta teprve přijde, polo-ží-li se za základ ono obecně lidské, jež je dáno v anthroposoficky orientované duchovní vědě.

Pokud tomu správně porozumíme, povede to ke druhé větě, která se má připojit k větě „Moje království není z tohoto světa“; tato druhá věta zní: „Odevzdejte tedy, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu.“ To ovšem znamená: Ke skutečnému pojetí života a jeho utváření lze dospět jen tehdy, je-li si člověk vědom, že je třeba pěstovat spirituální princip, protože duchovní svět musí zasahovat do fyzického. - Říkat nějaké věty lze všude. Záleží však na tom, jestli jsou chápány z úplné duše a z celého srdce. Avšak tyto věty je třeba pochopit: „Odevzdejte tedy, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu“ a „Moje království není z tohoto světa.“ Pak se dostaví spirituální atmosféra, která nemá nic společného s veškerým materialismem, který se v pátém poatlantském údobí musí na Zemi rozvinout. K tomu je však nutné vidět věci v jejich pravdě.